

Prototype Brabantse Generatietoets

Geleerde lessen n.a.v. de pilot generatietoets

inhoud

Introductie en leeswijzer	3
Samenvatting	4
De weg van de pilot	5
Quotes dilemma's en vragen	6
Geleerde lessen	7
Prototype	15
Hoe nu verder?	21

Introductie

Het in kaart brengen van de gevolgen van (beleids)voornemens voor huidige en toekomstige generaties is belangrijk. Zo voorkomen we dat beleid bepaalde generaties onevenredig treft en dat jongeren de dupe zijn.

Op initiatief van de Young Professionals Brabant (YPB) van Brabant Advies startte de provincie Noord Brabant daarom in 2023 de voorbereidingen voor de pilot 'generatietoets'. Een ding werd al snel duidelijk: er is geen blauwdruk voor toekomstdenken en/ of een generatietoets!

In 2024 gingen de YPB, de provincie (Kwaliteit Openbaar Bestuur) en Buitenlijn dan ook op ontdekkingsstocht. Samen met het programmateam Milieu gingen we na een oriëntatieperiode aan de slag met niet één maar twee pilots voor het programmateam milieu!

Bij deze delen we inzichten van de pilot en het eerste prototype

Leeswijzer

Begin november spreken we elkaar over de opbrengst van de pilot generatietoets. We zoomen in op de geleerde lessen naar aanleiding van de pilot en gaan graag met jullie in gesprek over het prototype en de (mogelijke) vervolgstapen in de provinciale organisatie. Het zou fijn zijn als je bij het lezen van dit document voor jezelf alvast onderstaande vragen beantwoordt:

- Wat (h)erken je en spreekt je het aan?
- Welke aanscherpingen/aanvullingen heb je vanuit jouw ervaringen?
- Wat vind je van het prototype?
- Welke vragen heb je?
- Wat vind jij van de aanbevelingen (hoe nu verder?)
- Zie jij nog andere kansen voor de generatietoets binnen de provinciale organisatie?

Samenvatting

De Provincie Noord-Brabant startte in 2023 een pilot voor de Generatietoets, met als doel de impact van beleidsvoornemens op huidige en toekomstige generaties te onderzoeken en onevenredige effecten te voorkomen. De pilot, geïnitieerd door Young Professionals Brabant (YPB), was een ontdekkingsreis zonder vaste blauwdruk voor toekomstdenken of generatietoetsing. Met behulp van de pilot is een flexibel, gestructureerd proces (prototype) ontwikkeld dat uit vijf fasen bestaat en gemiddeld 14 weken duurt.

Belangrijke inzichten

- **Generatiedialoog:** De kern van een generatietoets is een of meerdere open gesprekken tussen verschillende interne en externe belanghebbenden over de impact van beleid op verschillende generaties.
- **Leren door te doen:** De pilot benadrukte dat het proces van de generatietoets zelf - het vergroten van het toekomstbewustzijn, het netwerken, het samen verkennen en leren - net zo belangrijk is als de uitkomsten van de generatiedialogen zelf.
- **Betrekken van externe partijen:** Hoewel het betrekken van externen in de pilot spannend was, wordt aangeraden dit in de toekomst actief te doen, inclusief jongeren en andere generaties.
- **Toekomstdenken en Brede Welvaart:** De toets stimuleert een

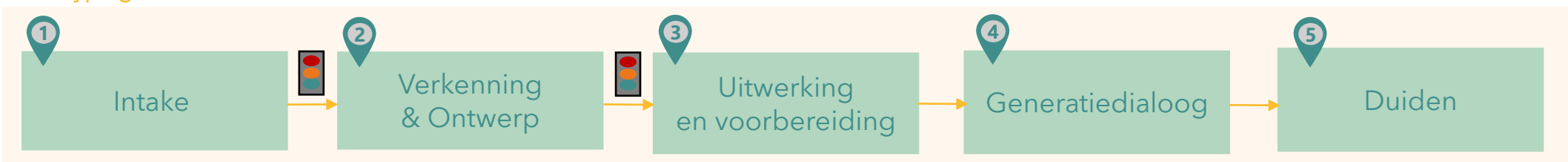
breder integrale blik op beleid door de gevolgen op andere thematieken (people, planet en profit) voor nu én later te scoren.

- **Informatieverzameling en data-onderzoek:** Deze componenten zijn beide geen vast onderdeel van de generatietoets, maar kunnen het proces wel versterken als het meerwaarde biedt voor het begrip van de effecten op verschillende generaties of de thematieken die gelinkt zijn aan het thema dat centraal staat in de toets. Het is belangrijk om vooraf in de ontwerpfase te bepalen of en welke informatie nodig is om de generatiedialoog te ondersteunen. Tijdens de pilot was geen sprake van data-onderzoek. Wel werd afgesproken om eventuele 'blinde vlekken' in kennis te signaleren tijdens de generatiedialogen. Indien nodig kon nadien aanvullend data-onderzoek worden uitgevoerd.

Aanbevelingen:

- Blijf experimenteren met de generatietoets en werk het prototype verder uit.
- Betrek zowel interne als externe belanghebbenden, inclusief jongeren, in toekomstige generatietoetsen.
- Stimuleer toekomstdenken binnen de provinciale organisatie (met behulp van Factor T) en onderzoek hoe de generatietoets verder kan bijdragen aan het versterken van het integraal werken aan brede welvaart.

Prototype generatietoets

De weg van de pilot

In 2023 startte de voorbereidingen voor de Brabantse pilot 'generatietoets'. Een ontdekkingstocht waar de partners aldoende leerde volgde. We experimenteerden, reflecteerden en ontwikkelde tools en concepten gedurende de gehele looptijd van de pilot. Zo ontstond stap voor stap een prototype voor het proces van een generatietoets binnen de provinciale organisatie.

Quotes | enkele dilemma's en vragen van betrokkenen

- Het interne gesprek over de gevolgen van beleid én de raakvlakken tussen de thematieken is nog niet gevoerd. **Kunnen we dan al wel met de buitenwereld in gesprek?**
- Voor het generatiedialoog moeten collega's van andere opgaven tijd vrijmaken. **Hoe verleiden we collega's tot deelname ondanks de drukke agenda's. En hoeveel tijd kunnen we dan vragen?**
- Op welke wijze willen **bestuurders en politiek** zich verhouden met de uitkomsten van een generatietoets? Wat als blijkt uit de toetsing dat onze voornemens anders moeten?
- We hebben al heel veel kennis en kunde in ons hoofd. Het gaat om de bewustwording en het goede gesprek. **Zijn dan extra prognoses en of onderzoek wel nodig?**
- Ik kan zelf ook – met mijn inhoudelijke kennis, kunde en ervaring - vanuit verschillende generaties naar het vraagstuk kijken. **Wat is de meerwaarde van inbreng van generaties? Hoe kijken 'gewone' mensen naar de toekomst?** Hoe kijken zij verder dan hun eigen belang? Beredeneren zij vanuit hun eigen leefwereld van nu naar later? Dus 24 zijn anno 2024 naar 24 in 2050? Of beredeneert iemand makkelijker in 2050 ben ik 50 en dan ....?
- Hoe beïnvloed je pessimistische, realistische of optimistische karakter het kijken naar de toekomst? **Hoe beperk je de invloed hiervan tijdens een generatiedialoog?**
- Indien sprake is van koppelkansen met andere opgaven zien we vaak dat deze opgepakt worden als deze als positief of neutraal ervaren worden. **Bij schuring vinden we elkaar minder makkelijk** (ambtelijk én bestuurlijk) en gaan we elkaar eerder uit de weg. Hoe voorkomen we dit?
- Is het de bedoeling dat de verschillende provinciale generatietoetsen elkaar straks versterken (ofwel: bruikbaar zijn om te matchen)? Is het in dat geval belangrijk om te gaan voor gelijke **tijdsframes: 2030, 2050, 2100?** En misschien ook **werkvormen te standaardiseren?**

Geleerde lessen | Definitie

Het begrip 'generatietoets' spreekt tot ieders verbeelding. Tijdens de pilot bleek dat er (binnen en buiten de provinciale organisatie) veel verschillende beelden zijn over wat een generatietoets is/kan zijn. Van een extern bureau dat een oordeel velt over het beleid en een score geeft a la ISO-certificering (het kwaliteitskeurmerk) tot een 'doe het zelf'-invullijstje dat je in tien minuten een score geeft. Omdat de pilot gestart is op initiatief van de YPB werd de link met een instrument voor jongerenparticipatie ook vaak gelegd. Omdat een blauwdruk voor een generatietoets of toekomstdenken niet bestaat ontdekten de partners in co-creatie wat een generatietoets binnen de provinciale context kan zijn. Verschillende scenario's met varieerde reikwijdte en diepte passeerden de revue. De praktische toepasbaarheid in de provinciale context blijkt een belangrijk criterium waar het huidige prototype op is gebaseerd.

Inzichten

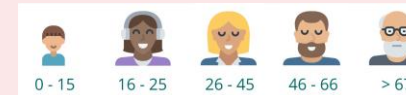
- De deelbegrippen 'generaties' en 'toets' wekken veel (verschillende) associaties op. En om het nog lastiger te maken: wat toets je met een generatietoets?
- Het gesprek over de verschillende beelden bij 'een generatietoets' met een team dat wil gaan toetsen helpt om de eenduidig gezamenlijk beeld te krijgen én om een eerste beeld te krijgen bij de wensen en verwachtingen voor hun eigen opgave.
- Niet alleen het resultaat (consensus over de in kaart gebrachte gevolgen) van de generatietoets telt. Juist het proces is betekenisvol: het intern netwerken, het van elkaar leren, het open gesprek en daarin het conflict en botsende belangen niet uit de weg gaan.

Wat is 'de toets'?

De generatietoets is een procesaanpak met een of meerdere generatiedialogen: een open gesprek over de gevolgen van beleid voor nu én later. We kijken daarbij verder dan alleen het eigen thema. Bij voorkeur vindt dit gesprek plaats met mensen binnen én buiten de provinciale organisatie. Afhankelijk van de toetsingsvraag heeft de procesaanpak een informatieverzamelings- en data-component.

Wat verstaan we onder 'generaties'?

Mensen in verschillende leeftijdsgroepen. We hanteren daarbij de leeftijdscategorieën die vaak in onderzoeken worden toegepast.

Omdat binnen generatiegroepen niet iedereen gelijk is, kijken we binnen de generatietoets of er mensen in de samenleving zijn die harder getroffen worden dan anderen. Bijvoorbeeld door de plek waar zij wonen of andere kenmerkende eigenschappen van de mensen.

Wat toetst de generatietoets?

Met een generatietoets breng je gevolgen van (beleids)voornemens voor huidige en toekomstige generaties in kaart. Dit kan betrekking hebben op een beleidsproduct in zijn geheel, zoals een beleidskader, uitvoeringsagenda of een projectvoorstel, maar dat hoeft niet. Een scherpe toetsvraag met commitment vanuit het team is een belangrijke succesfactor voor de generatietoets.

Geleerde lessen | Wanneer zet je de generatietoets in?

Bestaat een ideaal startpunt voor de generatietoets?

Deze vraag lijkt door de meeste ambtenaren met een volmondig 'jazeker' beantwoord te worden. Indien je aan de start staat van een beleidscyclus, ontwikkelproces, beleidsvoornemen of een project kan de generatietoets een integraal onderdeel zijn van het participatie- en voorbereidingsproces. Het is dan één van de gereedschappen die je samenhangend inzet. De toets zou dan zelfs als een 0-meeting kunnen dienen, waarna je na een bepaalde tijd monitort hoe de gevolgen uitpakken.

Maar maakt dit de toets op andere momenten niet of minder zinvol?

Nee, dit is zeker niet het geval. De generatietoets faciliteert het onderlinge gesprek over de gevolgen van geplande of gemaakte keuzes voor nu en later en draagt bij aan het (h)erkennen van de gevolgen voor generatiegroepen en subgroepen binnen die generaties. Ambtenaren noemen daarbij regelmatig de generaties die hun stem zelf niet kunnen laten horen, zoals toekomstige en jonge generaties. De toets kan bijvoorbeeld helpen om geplande plannen bij te sturen en is een mooie gelegenheid voor een verrassende ontmoeting met externe stakeholders, experts en Brabanders die verder gaat dan (de belangen in) het nu.

Inzichten

- Voorkom eindeloze discussies over het ideale startpunt. Beantwoord liever de vraag: Wat is de meerwaarde van de generatietoets op dit moment? En zijn er belemmeringen of risico's waarmee we rekening moeten houden?
- Zowel 'de inhoud' (wat) als 'de vorm' (hoe?) van de generatietoets vraagt aandacht en interne afstemming/consensus. De inhoud van de generatietoets is leidend: welke (hoofd)vraag wil je met elkaar beantwoorden?
- Zorg voor verwachtingsmanagement bij de interne en externe betrokkenen. Ben bovendien duidelijk over de (on)mogelijkheden van de provincie om opvolging te geven aan de uitkomsten van de toets.

Geleerde lessen | Betrokkenheid van generaties en externen

De generatietoets is een procesaanpak met een participatiecomponent. Bij voorkeur delen mensen buiten de provinciale organisatie mee aan de generatiedialoog. Het is daarmee een vorm voor provinciale (jongeren)participatie. Generatiegroepen kunnen homogeen per groep participeren maar ook in diverse samengestelde leeftijdsgroepen. Het voordeel van homogene groepen is dat je een stem geeft aan een specifieke groep en dat je verschillen tussen groepen signaleert. Het voordeel van diverse groepen is dat de groepen elkaars stem horen en samen een afweging maken naar één geluid.

De generatiedialogen tijdens de pilot waren interne toetsingssessies. De belangrijkste reden daarvoor was dat het - volgens de betrokken ambtenaren - voor de inbreng van buitenaf nog te vroeg leek, omdat het interne integrale gesprek nog niet gevoerd was. Het meteen betrekken van de buitenwereld werd dan ook ervaren als spannend en vooralsnog een brug te ver. Ook vanwege de eventuele verwachtingen die mogelijk bij externe betrokkenen zouden (gaan) leven. In een van de generatiedialogen was wel een externe deskundige aanwezig om een gezamenlijk kennisniveau te realiseren en te inspireren. Dit werd als positief ervaren door de deelnemers.

Inzichten

- Experimenteer bij een volgende generatietoets - ook al is het spannend - wel met het betrekken van de buitenwereld. We zien daarbij meerdere opties:
  - Optie 1   gezamenlijk toekomstdialoog: combinatie intern en extern
  - Optie 2   gefaseerd toekomstdialoog: eerst intern en daarna extern of combi
  - Optie 3   gefaseerde toekomstdialoog: eerst extern en daarna intern
- Betrek jongeren en andere generaties om hun stem te laten horen. Faciliteer de te betrekken generaties met voldoende, passende en toegankelijke informatie. Manage voorafgaand de verwachtingen. Neem voldoende tijd om deelnemers te werven ($\pm$ 5-6 weken).
- Verken ook of mensen uit het maatschappelijk middenveld (waaronder belangenbehartigers), bedrijven of andere (lokale) overheden het dialoog (en daarmee de uitkomst) kunnen verrijken. Dit draagt mogelijk ook bij aan het vergroten van het commitment van bestuurders en politiek aan de uitkomsten van de toets
- Consulteer experts om de toets inhoudelijk te verrijken en te verdiepen. Laat ze niet alleen de rollen als inspirator en vraagbaak vervullen maar laat hen ook als kritische vriend reflecteren op (tussentijdse) uitkomsten

Geleerde lessen | Politiek en bestuurlijke commitment

In zowel het huidige bestuursakkoord als ook het beleidskader toekomstbestendig Bestuur heeft het provinciale bestuur de (pilot) generatietoets omarmd. “ We ontwikkelen samen met jongeren een generatietoets die inzichtelijk maakt wat de effecten zijn van ons beleid op verschillende generaties”.

Tijdens de pilot zijn de bestuurders van de betrokken provinciale opgaven echter minimaal betrokken. Een gemiste kans bleek tijdens de reflectie. Zo geven ambtenaren aan dat dit (mogelijk) van invloed is op de wil om bij te dragen vanuit andere programma's.

Inzichten

- Inventariseer voor welke onderwerpen GS en PS een generatietoets in 2025 wensen?
- Verken ook welke rol bestuurders en statenleden voor zichzelf tijdens het toetsingsproces zien.
- Ga in gesprek met bestuurders in hoeverre zij bereid zijn om beleidskeuzes en of voornemens te heroverwegen n.a.v. uitkomsten van een generatietoets. Ontdek zo wat de juiste timing is en aan welke toetsingskaders en (procesmatige) randvoorwaarden de betreffende toets moet voldoen.

Geleerde lessen | Data en informatieverzameling

Bij de pilot was geen sprake van een informatie- of onderzoekscomponent. Dit was niet nodig om de toekomstvragen te beantwoorden. We spraken daarom wel af dat we tijdens de dialoogsessies zouden benoemen of er 'blinde vlekken' in onze kennis aanwezig was. Zo ja, dan kunnen de toekomstdialogen reden zijn om meer of ander data-onderzoek uit te zetten (actie n.a.v. generatietoets).

Inzichten

- Informatieverzameling en data-onderzoek hoeft geen vast onderdeel te zijn van de generatietoets. Het kan het generatiedialoog wel versterken. Bepaal daarom in de ontwerpfase wat nodig is.
- Plan informatieverzameling en data-onderzoek goed in. Bespreek welk effect dit heeft op de planning. Kijk of al gestart kan worden met de organisatorische en praktische vormgeving van het generatiedialoog.
- Zie inzichten van Muhammed

Geleerde lessen | Tools en werkvormen tijdens oriëntatie en verkenning

Tijdens de pilot experimenteerden we met verschillende tools/werkvormen, zoals 'een generatiekompas' en het 'generatietoets canvas'. Ook voerden we op verschillende manieren oriënterende en verkennende gesprekken. Aldoende ontdekten we wat werkt en wat niet. Zo is een generatietoets waarbij alleen de oriëntatiefase al een doorlooptijd heeft van vier maanden niet echt realistisch. Ook een verkenningsfase waarbij de benodigde tijdsinvestering van de betrokken ambtenaren te hoog is werkt ook niet. Iedereen heeft immers drukke agenda's en weinig tijd. We streven daarom naar een evenwichtige generatietoets: geven en nemen in balans.

Inzichten

- Het generatiekompas maakt alle keuzes voor het vormgeven van een generatietoets in één oogopslag zichtbaar. De aanname: een kompas is handig voor iemand (of een team) om zich alvast te oriënteren én bovendien kan het kompas leidend zijn tijdens een oriënterend gesprek. In de praktijk bleek het kompas echter wat overweldigend. Door tijdens een interactieve sessie de puzzelstukjes van het kompas één voor één te behandelen, ontstond stapsgewijs een beeld. Daardoor werd het concept 'generatietoets' veel behapbaarder (How to eat an elephant? Slice by slice) en bleek het geheel ook makkelijker te bevatten.
- Ook voor de generatietoets geldt 'een goed begin is het halve werk'. Door de verkenning en het ontwerp in het vervolg met het gehele team vorm te geven in één workshop versnel je de doorlooptijd en creëer je een gezamenlijk beeld. Het onderlinge gesprek is in deze fase al waardevol (aldus deelnemers van de pilot). Ook voorkom je zo dat je collega's achteraf moet informeren en overtuigen van gemaakte keuzes. Ben je wel bewust van de volle agenda's: het vinden van een geschikte datum voor een afspraak met meerdere teamleden is niet makkelijk.
- Maak goede vervolgsafspraken én communiceer deze ook na elke ontmoeting/sessie met elkaar. Zo kan iedereen zijn acties nalezen.

Geleerde lessen | Initiatief vanuit jongeren / de samenleving

Het initiatief voor de toekomstvragen die tijdens de pilot met behulp van de generatietoets zijn beantwoord lag bij de provinciale organisatie. Tijdens de jongerentop is – als inspiratie – wel gevraagd wat jongeren belangrijke milieuthematieken vinden. Daarna kreeg de pilot zonder inbreng van jongeren en andere generatiegroepen vorm.

Inzichten

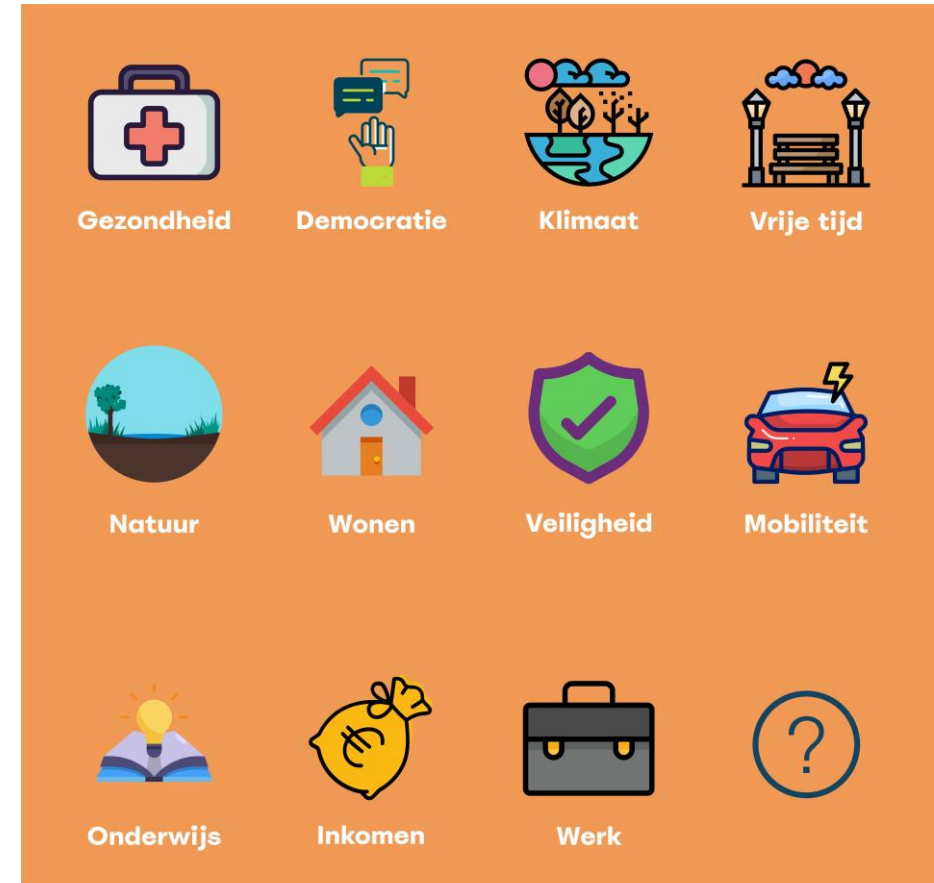
- Kijk in hoeverre de thematieken vanuit de interne organisatie overlappen met die van de buitenwereld
- Haal daarom thematieken op in de buitenwereld. Bijvoorbeeld via de YPB en het Brabantse jongerenplatform. Bekijk bij deze thematieken of een generatietoets een zinvol instrument is. Jongeren zijn niet alleen een bron voor thematieken maar ook een bron van deelnemers die aan een generatietoets willen bijdragen
- Geef jongeren de ruimte om ook zonder draagvlak/inbedding in de provinciale organisatie een generatietoets uit te voeren. Zij bieden zo een kritische reflectie / frisse zijwind van buitenaf. Het project 'Een gezonde toekomst in Brabant' van de YPB is hiervan een voorbeeld

Geleerde lessen | Toekomstdenken en brede welvaart

Een generatietoets helpt verder te kijken dan je eigen opgave en stimuleert het onderlinge gesprek over de gevolgen voor nu en later. Om deze reden verbindt de generatietoets thema's aan elkaar die normaal gesproken niet 1-2-3 gelinkt worden aan elkaar. Zo koppelden we de voornemens voor zeer zorgwekkende stoffen in de pilot aan gezondheid, leefomgeving en arbeidsmarkt/werk. We lieten ons daarbij inspireren door de thema's die uitgaan van een breed welvaartsperspectief.

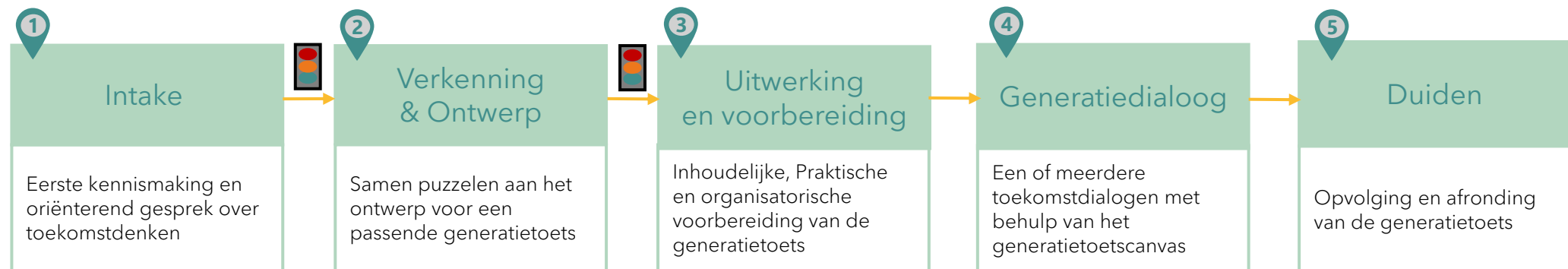
Inzichten

- Bij de pilot betrokken ambtenaren zien een sterke link met Brede Welvaart. De generatietoets helpt verder te kijken dan je eigen opgave en stimuleert het onderlinge gesprek over de gevolgen voor people, planet en profit. De generatietoets staat voor a. een brede en integrale blik; b. de brede welvaart thema's en c. nu, later (en heel veel later)
- Het initiatief voor de generatietoets lag bij het geven van een stem aan (de belangen van) jongeren en toekomstige generaties. Andere generaties krijgen en verdienen echter ook aandacht.
- Ontdek welke verrijkingen mogelijk zijn als je vanuit een breed welvaartsperspectief naar de generatietoets kijkt. Zo zijn 'gevolgen voor elders' op dit moment geen onderwerp van gesprek in de generatiedialogen.
- Verken of een beweging van generatietoets naar brede welvaarttoets zinvol en mogelijk is.

Prototype | Het proces van de generatietoets

In 2023 startte de voorbereidingen voor de Brabantse pilot 'generatietoets'. Een ding werd al snel duidelijk: er was geen blauwdruk voor toekomstdenken en/ of een generatietoets! Een ontdekkingstocht waar de partners aldoende leerde volgde. We experimenteerden, reflecteerden en ontwikkelde tools en concepten gedurende de gehele looptijd van de pilot. Zo ontstond stap voor stap een prototype voor het proces van een generatietoets binnen de provinciale organisatie. Het prototype geeft aan op welke wijze de provincie Noord-Brabant op een gestructureerde, flexibele en pragmatische manier kan werken met de generatietoets binnen de provinciale organisatie. De ontwerpende aanpak van de generatietoets kent 5 fasen. De verwachting is dat een toets volgens deze werkwijze minimaal 14 weken duurt.

Prototype I Intake

Fase	Omschrijving	Resultaten	Doorlooptijd	Hulpmiddelen
Intake	Eerste kennismaking en oriëntatie of een generatietoets past bij de wens/vraag van het team	<ul style="list-style-type: none"> • Verbinding tussen coördinator generatietoets en het betreffende programmteam • Intakegesprek tussen coördinator en afvaardiging van het team • Interessepeiling: leidt intake tot verdere verkenning en ontwerp? Staat het stoplicht op rood, oranje of groen?	Week 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gespreksformat voor intake • Pitch generatietoets

Prototype I Verkenning & Ontwerp

2

Verkenning & Ontwerp

Samen puzzelen aan het ontwerp voor een passende generatietoets

'Inhoudelijke' puzzelstukjes:

- de toetsingsvraag
- de tijden die centraal staan (denk aan: 2030, 2050 en 2100)
- de gevolgen (overall) versus de gevolgen voor specifieke thema's
- en de generatiegroepen, inclusief eventuele subgroepen (denk aan regio, opleidingsniveau of gender)

'Procesmatige' puzzelstukjes:

- met wie (intern en extern) ga je de vragen beantwoorden en wanneer?
- wat heb je daarvoor nodig (zoals procesbegeleiding, werkvormen, inbreng van experts)?
- is er (nieuwe of anders vormgegeven) informatie- en of data nodig? Denk hierbij niet alleen vanuit de provincie maar ook vanuit de deelnemers!

Randvoorwaarden:

- o.a. beschikbare tijd (doorlooptijd), capaciteit, middelen (o.a. voor aanvullend onderzoek)

Fase	Omschrijving	Resultaten	Doorlooptijd	Hulpmiddelen
Verkenning & Ontwerp	Samen puzzelen aan het ontwerp van de generatietoets passend bij de toekomstvraag, de context en de randvoorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> • Een workshop toekomstdenken / generatietoets voor de betrokken team(s) voor het formuleren van een heldere toetsingsvraag en een gezamenlijk beeld bij een passende toets • Een ontwerp, plan van aanpak met planning voor de generatietoets op maat • Een beslissingsgesprek met afvaardiging van het team met aandacht voor bestuurlijke betrokkenheid en overeenstemming in te zetten capaciteit en financiën vanuit het team • Een go of (voorlopige) no-go voor het ontwerp. Staat het stoplicht op rood, oranje of groen? 	Week 3 tm 4	<ul style="list-style-type: none"> • format voor workshop • Puzzelstukjes voor generatietoets

Prototype I Uitwerking & Voorbereiding

3

Uitwerking en voorbereiding

Inhoudelijke, Praktische en organisatorische voorbereiding van de generatietoets

- Bepaal samen met elkaar of aanvullend (data)onderzoek nodig is. Ben daarbij scherp: wat is noodzakelijk en wat is handig/nuttig?
- Wie pakt dit op? Hoeveel tijd is hiervoor nodig en zijn de middelen beschikbaar?
- Visualiseer de data op een (voor iedereen) passende, begrijpelijke en toegankelijke manier

Fase	Omschrijving	Resultaten	Doorlooptijd	Hulpmiddelen
Uitwerking & Voorbereiding	Nadere uitwerking van het ontwerp en de praktische en organisatorische voorbereiding van de generatietoets	<ul style="list-style-type: none"> • Praktische en organisatorische voorbereiding van de generatiedialoog • Inhoudelijke voorbereiding van de generatiedialoog • Eventueel voorbereidende informatieverzameling en of data-onderzoek • Weven van beoogde en benodigde deelnemers 	<p>Intern generatiedialoog zonder data-onderzoek: Week 4 tm 8</p> <p>Extern of combi generatiedialoog zonder data-onderzoek: Week 4 tm 10</p>	<ul style="list-style-type: none"> • voorbeelden van programma's, draaiboeken en PPT's van dialoogsessies

Prototype I Generatietoets

4
Generatiedialog
 Een of meerdere toekomstdialogen met behulp van het generatietoetscanvas

Fase	Omschrijving	Resultaten	Doorlooptijd	Hulpmiddelen
generatietoets	Toekomstdialog	<ul style="list-style-type: none"> de dialoog of de dialogen <p>Optie 1 gezamenlijk toekomstdialog: combinatie intern en extern</p> <p>Optie 2 gefaseerd toekomstdialog: intern en daarna extern (of combi intern en extern)</p> <p>Optie 3 gefaseerd toekomstdialog: extern en daarna intern</p>	<p>Optie 1: Week 10</p> <p>Optie 2: Week 8 tm 12</p> <p>Optie 3: Week 10 tm 12</p>	<ul style="list-style-type: none"> Canvas generatiedialog Canvas nu en later Werkvormen vanuit pilots

Prototype I Generatietoets

5

Duiden

Opvolging en afronding van de generatietoets

Fase	Omschrijving	Resultaten	Doorlooptijd	Hulpmiddelen
duiden, terugkoppeling en communiceren	Opvolging en afronding van de generatietoets	<ul style="list-style-type: none"> duiding van opbrengst met (een afvaardiging van) het team en benoemen van eventuele (vervolg)acties Is er behoefte aan informatieverzameling- en of data-onderzoek n.a.v. de generatiedialoog? (intern en extern) terugkoppeling deelnemers (intern en extern) communiceren over toets	Week 14	

Hoe nu verder? Factor T!

- Blijf ontdekken wat werkt door te doen in de praktijk. Zo vul je de provinciale generatietoets-toolbox al doende aan. Werk ook het prototype van het proces van start tot finish nader uit.
- Laat je verder inspireren door de Factor C en Factor P die binnen de provinciale organisatie al uitgewerkt worden/zijn. Met een factor T (toekomstdenken) werk je strategisch en gestructureerd aan het stimuleren van toekomstdenken in de provinciale organisatie. Je biedt collega's zo houvast bij het ontwerpen van en borgt nuttige kennis en werkwijzen in de organisatie. Je werkt organisatiebreed waar kan en biedt maatwerk waar nodig.
- Werk ook aan verdere bewustwording (stap 0) voor toekomstdenken in de provinciale organisatie door bijvoorbeeld een plek op brains met meer info, een workshop toekomstdenken en of een mini-vragenlijst voor gevolgdenken.
- Na afronding van het generatietoetsproces (stap 5) gaat het proces van toekomstdenken verder als anderen de vervolgacties oppakken. Kijk of monitoring van de opvolging wenselijk is en of je de impact van de generatietoets zichtbaar kan maken. Dit kan anderen inspireren.

Hoe nu verder? Factor T!

- Laat je waar mogelijk ook inspireren door toekomstdenkers buiten de provinciale organisatie. Blijf aangehaakt bij (landelijke) netwerken en ontwikkelingen rondom de generatietoets bij andere overheden, maar laat je niet leiden door deze ontwikkelingen. Bepaal je eigen koers en invulling voor de generatietoets.
- Start zo snel mogelijk met het inventarissen van geschikte thema's voor toetsing in 2025 . Betrek hierbij de programmamanagers, het bestuur en de politiek. Kijk ook naar wat de buitenwereld (het Brabants jongerenplatform) belangrijk vindt. Waar zit de match?
- Zet de stap naar het (meer) betrekken van generatiegroepen en andere externe betrokkenen bij het thema. Een generatietoets met lef!
- Bespreek vanaf nu vooraf op welke manier de uitkomsten een voedingsbodem zijn voor een gesprek op directie en of bestuurlijk niveau. Leidt de toetsing tot aanpassing van (beleids)voornemens en waarom wel of niet?
- En neem de inzichten en adviezen van de pilot waar mogelijk mee :)